

Kárpáti Gábor Csaba (szerk.), Hamvas Endre Ádám
– László Levente – Tar Ibolya (ford.):

Hermész Triszmegisztosz bölcsessége

(BUDAPEST, SZENZÁR KIADÓ, 2020)

A 2020-ban, a Szenzár Kiadó gondozásában magyarul megjelent *Hermész Triszmegisztosz bölcsessége* című kötetben a Hermésznek tulajdonított késő ókori művek nagyrészt Hamvas Endre Ádám által fordított, megjegyzésekkel, bevezetésekkel és függelékkel ellátott fordítását találjuk. Ezzel az olvasó – ahogy a fordító is kifejti a köszönetnyilvánításban – egy évtized munkáját tartja a kezében. A fordításkötet elkészítésének egyik fő célja az volt, hogy betöltse azt a hiányt, amely a magyar nyelvű kiadások terén mindeddig tapasztalható volt. Ugyanis első alkalommal jelent meg a témában – latin és görög források és azok kritikai kiadásai alapján elkészített – olyan fordításgyűjtemény, amely egyben bevezetés a hermetikus irodalom késő ókortól egészen a középkorig terjedő korszakába.

A szöveggyűjteményt, amely tartalmazza a *Corpus Hermeticum*, *Asclepius*, *A kozmosz leánya* című műveket és a gyakorlati hermetika két darabját is, a *Liber Hermetist* és *Hortulanusnak a Smaragdtáblához fűzött kommentárját* is, függelék egészíti ki. A függelékben olvashatunk a hermetika háttéréről, az eredeti szerzőség problémaköréről és a szerzők eszmevilágában megjelenő főbb problémákról, továbbá a hellenisztikus asztrológia és a témához kapcsolódó szakkifejezések magyarázatairól. A fordító nemcsak a forrásszövegeket közli, hanem minden egyes fordítás előtt részletesen kitér azok filológiai kérdéseire is.

A mű bevezetőjében leírt történeti áttekintést átolvasva egyértelművé válik, hogy a most lefordított művek sok száz éve jelen vannak az európai eszmevilágban, és olyan nagy gondolkodókra hatottak, mint Marsilio Ficino vagy Adrianus Turnebus. A művekben a filozófiai kérdések gyakran keresztény felhanggal vagy kommentárral megfűszerezve, szerepelnek. Az itt megjelent szövegekben jól kivehető a hermetikus szövegek eredeti célja, a vallásos, beavatási jelleg. Imák, himnuszok, teológiai fejtegetések követik egymást, valamint egyes későbbi darabokban megjelennek az egyiptomi szövegek környezetbe ágyazott filozófiai gondolatmenetek is. Ahogy erről a fordító fogalmaz: „a hermetikus filozófia egyfajta teozófikus gondolkodásmódot közvetít, amelynek az a célja, hogy megmutassa az olvasónak az istenséggel való misztikus egyesülés lehetséges metódusait” (540.).

A könyv első része a *Corpus Hermeticum* 16 dialógusát tartalmazza. Ezekben a szövegekben megismerkedhetünk a hermetikai gondolkodás alapvető kérdéseivel, és olyan módszerekkel, amelyek révén az egyén misztikus úton egyesülhet Istennel.

A hermetika legfontosabb forrásáról elmondható, hogy nem egységes logikusan felépített szöveg, hanem mesterségesen összerendezett, több főbb tanítást, tanítási elveket összegző szöveggyűjtemény, amelynek legfontosabb üzenete az ember egyesülése Istennel. A fejezetek elkülönülnek ugyan egymástól, de közös bennük a tanítás átadásának, a beavatásnak a tematikája.

A XIII. fejezetben, amely a *Hermés Triszmegisztosz titkos tanítása a hegyen fiához, Tathoz. Az újjászületésről. A hallgatás parancsa* szöveget tartalmazza, olvashatunk arról, hogy az anyagi világtól történő elszakadás segít legyőzni a kozmikus erőket, amelyek eltéríthetnek céljainktól. A forrásban található másik fontos gondolat, hogy az ember maga is csak fényből és életből áll, csakúgy, mint Isten; továbbá, hogy az anyagi világot nem az isteni fény, hanem sötét erők irányítják, ez utóbbi téma többek között az első fejezetben is, valamint a *Poimandrészben* is megjelenik.

Kiemelném még a kötetben szereplő szövegek közül *A kozmosz leánya* című fejezetet, amelyben Ízisz, a héliopoliszi kozmogóniai elképzelés egyik prominens női istenalakjaként a fiát, Hóruszt okítja. Ebben a részben a kötet forrásait összefogó Hermész alakja részben háttérbe szorul, de a megjelenő tanítások egyértelműen tartalmazzák a hermetika alapgondolatait. Olyannyira, hogy a szöveg központi eleme nem más, mint a világ és a lélek együtt történő teremtésének kérdése, valamint az utóbbi bukása és testbe zárása. A korabeli szerző eszméi között megjelenik az a gondolat, hogy a léleknek eredendő bűne és az elbizakodottság miatt kell testet öltenie. Hermész alakja itt is fontos szerepet játszik, egyrészt mint aki részt vesz az emberiség megalkotásában, másrészt, pedig mint az isteni tudás mindent-tudó első állomása.

A kötet egyszerre mutatja be a hermetikus gondolkodók elméleti tudását és annak gyakorlati megjelenését. Erre jó példa a *Liber Hermetis és Hortulanusnak a Smaragd táblához fűzött kommentárja*, amely betekintést enged abba, hogyan is képzelte el a kor embere Hermész Triszmegisztosz eszméinek a „való” életben történő alkalmazását. A fordításhoz írt kommentárból kiderül az is, hogy a szöveg szerzője ugyan álnév mögé bújva írta művét, de a kötet szerkesztője minden bizonnyal nem lehetett más mint, Andreas Osiander. Lényegét tekintve pedig csak abból a szempontból beszélhetünk alkímista könyvről, hogy a szerző az emberi testet szerette volna magasabb szintre emelni, „nemesíteni” hermetikai elvek alapján.

Összegezve: a *Hermész Triszmegisztosz bölcsessége* a magyar szakirodalomban hiánypótló alkotás, amely betekintést enged a hermetikai gondolkodás nemcsak elméleti, de gyakorlatibb megközelítésébe is. A függelékben hozzáadott tanulmányok segítik a könnyebb megértést, magyarázzák a szöveg egyes részeit a laikus vagy a témában kevésbé jártas olvasóknak. Az asztrológiai magyarázatok és a szakkifejezések tára pedig gazdagítja a téma iránt érdeklődők ismereteit, a hermetikai fogalmakkal kapcsolatos tudását. Végül jó hír, hogy a kötet második kiadása várhatóan hamarosan megjelenik!

Susza Laura